

مبانی فقهی حجیت علم قاضی در مذاهب خمسّه

عباسعلی علیزاده بایگی

فهرست مطالب

۱۳ دیاچه
۱۷ مقدمه
۲۷ بخش اول: کلیات
۲۸ فصل اول: تعاریف و مفاهیم
۲۸ مبحث اول: علم
۲۸ گفتار اول: علم در اصطلاح منطق
۲۹ گفتار دوم: مراتب علم و ادراک
۳۰ گفتار سوم: تعریف علم در اصول فقه
۳۰ گفتار چهارم: قطع و اقسام آن در اصول فقه
۳۰ تعریف قطع
۳۱ گفتار پنجم: علم و اقسام آن
۳۲ علم
۳۵ گفتار ششم: علم قاضی
۳۵ مبحث دوم: قضا
۳۵ گفتار اول: معنای لغوی قضا
۳۶ گفتار دوم: معنای قضا در آیات کریمه قرآن
۳۸ گفتار سوم: قضا در اصطلاح فقهای امامیه
۳۹ گفتار چهارم: قضا در اصطلاح مذاهب اربعه
۴۱ گفتار پنجم: فرق بین قضا و حکم
۴۱ گفتار ششم: فرق میان فتوا و قضا از نظر فقهای امامیه

۶ □ مبانی فقهی حجیت علم قاضی در مذاهب خمسسه

تعریف اجتهاد.....	۴۳
معنای لغوی.....	۴۳
معنی اصطلاحی اجتهاد.....	۴۴
گفتار هفتم: فرق بین قضا و فتوا از نظر فقهای اهل سنت.....	۴۵
مبحث سوم: حق الناس و حق الله.....	۴۶
مبحث چهارم: ادله اثبات دعوا.....	۴۶
گفتار اول: تعریف لغوی دلیل.....	۴۶
گفتار دوم: تعریف اصطلاحی و حقوقی دلیل.....	۴۷
مبحث پنجم: قاعده ممنوعیت تحصیل دلیل.....	۴۸
نتیجه بحث‌های این فصل.....	۵۰
فصل دوم: اقوال فقهای مذاهب خمسسه در خصوص علم قاضی.....	۵۱
مقدمه.....	۵۱
مبحث اول: اجماع بر عدم جواز صدور حکم برخلاف علم.....	۵۱
مبحث دوم: اجماع بر جواز در خصوص جرح و تعدیل شهود.....	۵۳
مبحث سوم: اقوال فقهای امامیه پیرامون قضاوت قاضی به علم.....	۵۵
گفتار اول: جواز عمل معصوم در مقام قضاوت به علم.....	۵۵
گفتار دوم: جواز یا عدم جواز قضاوت قاضی غیر معصوم به صورت مطلق.....	۵۶
بررسی جواز یا عدم جواز عمل به علم مطلقا.....	۵۶
گفتار سوم: جواز عمل به علم در حق الناس و عدم جواز در حق الله.....	۵۷
گفتار چهارم: جواز عمل به علم در حق الله و عدم جواز به علم در حق الناس.....	۵۷
گفتار پنجم: جواز قضاوت قاضی به علم در امور مالی.....	۵۷
گفتار ششم: اقوال فقهای حنفی.....	۵۸
گفتار هفتم: اقوال فقهای مالکی.....	۵۹
گفتار هشتم: اقوال فقهای شافعی.....	۶۰
گفتار نهم: اقوال فقهای حنبلی.....	۶۲

فهرست مطالب □ ۷

بخش دوم: ادله حجیت علم قاضی.....	۶۵
فصل نخست: مفهوم‌شناسی و تاریخچه.....	۶۶
مبحث اول: قضاوت امام معصوم (ع) به علم.....	۶۶
گفتار اول: ذکر لفظ امام در کلمات فقها.....	۶۶
گفتار دوم: برترین مصداق حاکم، امام معصوم است.....	۶۸
گفتار سوم: بررسی ادله قائلان به جواز قضات امام به علم.....	۷۱
مبحث دوم: اصل، عدم نفوذ حکم کسی بر افراد دیگر است.....	۷۴
مبحث سوم: قضاوت غیر معصوم به علم.....	۷۵
گفتار اول: تحریر محل نزاع و تقریر دلایل.....	۷۵
گفتار دوم: مبانی فقهی و بررسی آنها.....	۸۱
فصل دوم: ادله اعتبار علم قاضی براساس آیات قرآن.....	۸۸
مبحث اول: قسم اول آیات راجع به حکم به عدل و قسط و ما انزل الله.....	۸۸
مبحث دوم: قسم دوم آیات راجع به حد سرقت و زنا.....	۹۳
گفتار اول: کیفیت استدلال فقها به این آیات.....	۹۳
گفتار دوم: اشکالات بر کیفیت استدلال.....	۹۷
مبحث سوم: قسم سوم آیات راجع به امر به معروف و نهی از منکر.....	۱۰۱
گفتار اول: کیفیت استدلال به این آیات.....	۱۰۲
گفتار دوم: نقد دلالت آیات بر حجیت علم قاضی.....	۱۰۵
گفتار سوم: نظر مذاهب اربعه در دلالت آیات.....	۱۰۶
اول: استدلال به آیات کریمه قرآن بر اثبات حجیت علم قاضی.....	۱۰۶
دوم: استدلال به آیات کریمه قرآن بر بی‌اعتباری علم قاضی.....	۱۰۷
فصل سوم: ادله اعتبار علم قاضی بر اساس روایات.....	۱۰۹
مبحث اول: بررسی روایت.....	۱۰۹
گفتار اول: روایت موسوم به ثمن ناقه.....	۱۰۹
گفتار دوم: روایت زره طلحه.....	۱۱۹
مطلب قابل توجه.....	۱۲۱

۸ □ مبانی فقهی حجیت علم قاضی در مذاهب خمسه

- نتیجه و نقد بر روایت ۱۲۴
- گفتار سوم: روایت شیوه قضاوت انبیاء سلف ۱۲۴
- گفتار چهارم: روایت حسین بن خالد ۱۲۸
- الف) بررسی سند روایت حسین بن خالد ۱۲۹
- ب) بررسی دلالت روایت حسین بن خالد ۱۳۲
- گفتار پنجم: بررسی پنج روایت درباره قضاوت‌های امیرالمؤمنین علیه‌السلام ۱۳۳
- الف) صحیح‌ه حریز ۱۳۴
- ب) صحیح‌ه ابی عبیده ۱۳۴
- نقد بر این سه روایت ۱۳۴
- ج - د) قضاوت‌های امیرالمؤمنین ۱۳۴
- ه) روایت ابی الصباح الکنانی ۱۳۵
- گفتار ششم: روایات مربوط به امر به معروف و نهی از منکر ۱۳۹
- نتیجه تحلیلی استدلال به روایات برخی حجیت علم قاضی ۱۴۱
- مبحث دوم: استدلال مذاهب اربعه به علم در روایات ۱۴۳
- گفتار اول: روایت معاذ بن جبل ۱۴۳
- گفتار دوم: روایت شریح ۱۴۵
- گفتار سوم: روایت شریح از عمر ۱۴۵
- گفتار چهارم: روایت برخی از اصحاب ۱۴۶
- خلاصه روایات مذکور ۱۴۶
- توضیحات لازم درباره این روایات ۱۴۸
- گفتار پنجم: روایت عایشه از اختلاف ابوسفیان با همسرش ۱۴۸
- گفتار ششم: روایت ام سلمه ۱۴۹
- تحلیل و ارزیابی روایات استنادی اهل سنت بر حجیت علم قاضی ۱۴۹
- فصل چهارم: بررسی حجیت علم قاضی از منظر اجماع ۱۵۱
- مبحث اول: اجماع در مذهب امامیه ۱۵۱
- مبحث دوم: اجماع در مذاهب اربعه ۱۵۵
- مبحث سوم: نظر علمای اهل سنت درباره علم ۱۵۶

فهرست مطالب □ ۹

- مبحث چهارم: عمل به علم در جرح و تعدیل شهود..... ۱۵۹
- جمع‌بندی مباحث و نظرات امامان چهارگانه اهل سنت ۱۶۰
- مطلب قابل توجه ۱۶۱
- فصل پنجم: بررسی حجیت علم قاضی از منظر حکم عقل**..... ۱۶۳
- مبحث اول: استنتاجات عقلی نزد امامیه ۱۶۳
- گفتار اول: دلیل اقوایت علم قاضی ۱۶۳
- گفتار دوم: دلیل توالی فاسد فسق حاکم یا تعطیل حکم خدا ۱۶۴
- گفتار سوم: توالی فاسد عدم وجوب اظهار حق و انکار منکر ۱۶۶
- مبحث دوم: استدلال به استنتاجات عقلی بر حجیت علم نزد اهل سنت ۱۶۷
- گفتار اول: استنتاجات عقلی دالّ بر حجیت علم نزد حنفیان ۱۶۷
- گفتار دوم: استنتاجات عقلی دالّ بر حجیت علم نزد مالکیان ۱۶۹
- گفتار سوم: استنتاجات عقلی دالّ بر حجیت علم از نظر شافعیان ۱۷۰
- گفتار چهارم: استنتاجات عقلی دالّ بر حجیت علم از نظر حنبلیان ۱۷۱
- بخش سوم: بررسی اقوال و ادله مخالفان**..... ۱۷۳
- فصل اول: استدلال به آیات دالّه بر عدم حجیت علم قاضی**..... ۱۷۴
- مبحث اول: نظر امامیه ۱۷۴
- مبحث دوم: نظر فقهای اهل سنت ۱۷۴
- گفتار اول: استدلال به آیه (الرمی) بر عدم حجیت علم قاضی ۱۷۵
- گفتار دوم: استدلال به آیات ۱۵ (نساء) و ۱۳ (نور) بر عدم حجیت ۱۷۵
- گفتار سوم: تساوی قاضی و غیر قاضی در قرآن کریم بر حجیت علم ۱۷۶
- مبحث سوم: نقد ادعای دلالت آیات قرآن بر عدم حجیت علم قاضی ۱۷۶
- فصل دوم: استدلال به روایات دالّ بر عدم حجیت علم قاضی** ۱۷۸
- مبحث اول: روایات امامیه ۱۷۸
- گفتار اول: روایات احصای ادله اثبات دعوا ۱۷۸
- گفتار دوم: روایات در باب حدود بر عدم حجیت علم قاضی ۱۸۵
- مبحث دوم: روایات اهل سنت بر عدم جواز عمل به علم ۱۹۱

۱۰ مبانی فقهی حجیت علم قاضی در مذاهب خمسه

- فصل سوم: استدلال به اجماع بر عدم حجیت علم قاضی..... ۱۹۳
- مبحث اول: ادعای اجماع بر عدم حجیت علم قاضی از نظر علمای امامیه..... ۱۹۳
- مبحث دوم: ادعای اجماع بر عدم حجیت علم قاضی از نظر اهل سنت..... ۱۹۴
- مبحث سوم: ارزیابی و نقد استدلال به اجماع بر عدم حجیت علم قاضی..... ۱۹۶
- فصل چهارم: استنتاجات عقلی نسبت به عدم حجیت علم قاضی..... ۱۹۷
- مبحث اول: استنتاجات عقلی دال بر عدم حجیت علم قاضی نزد فقهای امامیه..... ۱۹۷
- گفتار اول: وقوع در موضع تهمت..... ۱۹۷
- گفتار دوم: مسامحه شارع در بعضی از جرایم..... ۱۹۹
- گفتار سوم: موجب تزکیه قاضی می شود..... ۲۰۰
- گفتار چهارم: قاعده ممنوعیت تحصیل دلیل..... ۲۰۰
- گفتار پنجم: شرایط خوب پیشرفت تکنولوژی کشف و اثبات جرم..... ۲۰۱
- مبحث دوم: استنتاجات عقلی بر عدم حجیت نزد اهل سنت..... ۲۰۱
- گفتار اول: وقوع در موضع تهمت..... ۲۰۱
- گفتار دوم: احکام قیاس و استحسان و سد ذرایع..... ۲۰۲
- گفتار سوم: خروج از بی طرفی و فسادپذیری قضاوت زمانه..... ۲۰۳
- مبحث سوم: ارزیابی استنتاجات عقلی نسبت به عدم حجیت علم قاضی..... ۲۰۴
- نتیجه گیری..... ۲۰۷
- نظر نویسنده درباره حجیت علم قاضی..... ۲۰۸
- پیشنهادها..... ۲۱۰
- ضمایم..... ۲۱۳
- ضمیمه الف. جایگاه علم قاضی در قوانین موضوعه ایران..... ۲۱۳
- (۱) در قانون مدنی..... ۲۱۴
- (۲) در قانون آیین دادرسی مدنی..... ۲۱۵
- دلایل اثبات دعوا..... ۲۱۵
- (۳) در قوانین جزایی ایران..... ۲۱۶
- بررسی و تحلیل دو ماده مذکور..... ۲۱۸
۴. در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱..... ۲۱۹

فهرست مطالب □ ۱۱

۲۲۱.....	ضمیمه ب: فهرست‌ها.....
۲۲۱.....	آیات کریمه قرآن.....
۲۲۱.....	روایات.....
۲۲۱.....	منابع و مآخذ.....
۲۲۲.....	آیات (۱).....
۲۲۴.....	روایات (۲).....
۲۲۷.....	فهرست منابع و مآخذ.....